

Arts

Apunts d'un centenari: Vicenç Solé Jorba i el paisatge olotí

Concepció Batallé

Fa uns mesos que s'han complert cent anys del naixement del pintor olotí Vicenç Solé Jorba. Format a l'Escola de Belles Arts de la seva ciutat, de la qual després va ser professor, excel·lí en la pintura de paisatge, tant de la Garrotxa com de molts altres indrets del país. Els seus olis, reiteradament exposats a Barcelona, van ser considerats pels crítics de l'època com un intent d'emancipació de l'escola olotina. De salut migrada, va morir als 45 anys sense haver culminat el salt cap a d'altres tendències que potser hauria fet si hagués viscut més temps. Amb tot, la seva obra, personal i molt definida, té alguns trets que l'allunyen de l'estil dels seus mestres i palesen el seu esforç per renovar els esquemes tradicionals.

Deixeble d'Iu Pascual i seguidor de la pedagogia dels Vayreda, no se'l troba lligat als cànons d'un mestratge concret

La seva vida

Vicenç Solé Jorba va néixer a Olot el dia 2 de desembre de 1904, al número 14 de la placeta del Doctor Ferrer. Fill de Joan Solé i Cros i de Margarida Jorba i Prat. Joan Solé era sabater d'ofici i la seva esposa regentava la botiga de sabates.

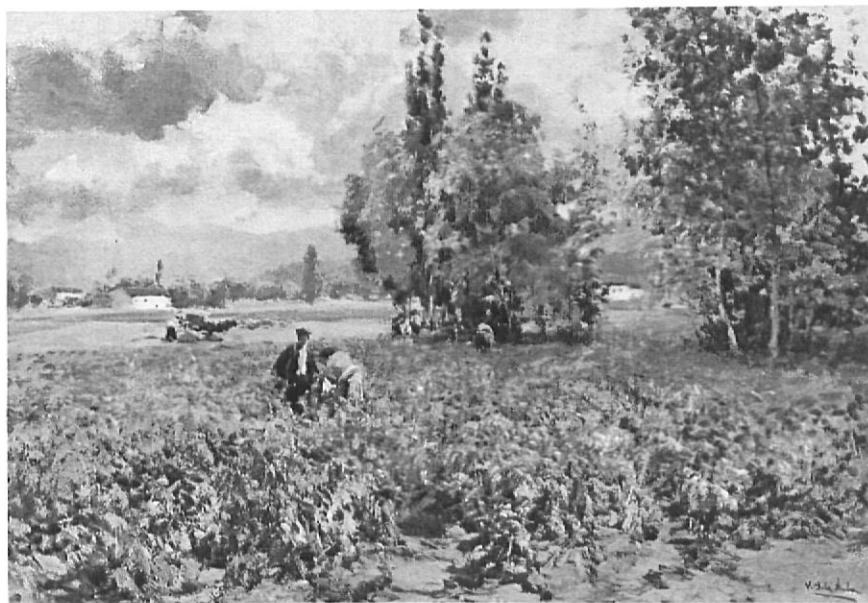
Portaren el fill a l'escola del senyor Estela, en un piset situat al Firal. Compartí les lliçons amb el joc, com tots els vailets de la seva edat, i ja de menut mostrà certa inclinació al dibuix.

L'any 1915 es matriculà a l'Escola Menor de Belles Arts (aquest era el nom que en aquells anys tenia l'Escola de Belles Arts). Celestí Devesa n'era el director, i quan Solé Jorba no feia més de mig curs que era a l'escola passà a assumir-ne la direcció el paisatgista Iu Pascual.

Pascual descobrí la capacitat creativa de Vicenç Solé i el convidà a dibuixar al natural amb ell mateix. Als dotze anys, atès que ja havia assolit els nivells de dibuix, se li concedí el dret a començar a fer «paisatges». Aquí s'inaugurà, doncs, com a pintor. L'escola, a més, li oferí la possibilitat d'aprendre altres tècniques: l'aiguafort, el linòleum, la tipografia i el monotip. Solé Jorba ho aprofità i combinava el paisatge amb totes aquelles possibilitats creatives.

Alumne incansable, l'any 1917 obtingué un dels dos premis Mulleres que s'atorgava a l'alumne més aplicat de l'escola. Aquest mateix any va exposar les seves teles en una col·lectiva feta pels alumnes de l'Escola de Belles Arts, durant les Festes del Tura.

Entre els anys 1918 i 1924, a més del paisatge treballà la natura morta. L'any 1920 va exposar a Barcelona, a les galeries Dalmau, i el 1921 a la Galeria Camerín. Continua participant a les col·lectives de la Festa Major d'Olot i l'any 1925 presentà la

Roselles, un oli característic de Solé Jorba.

seva obra a Barcelona de manera individual, ja com a expositor. L'acollí la Sala Camerín, coneixedora d'antuvi de la manera de pintar de l'artista. Aquesta seva primera exposició a Barcelona li portà unes despeses que va assumir l'Ajuntament d'Olot comprant-li un quadre, aleshores per valor de tres-centes pessetes.

Els anys 1926 i 1927 continuà portant obra a Barcelona. A la Sala Parés començà unes relacions socials que l'esperonaren i incentivaren en el seu treball de pintor. Així, li comentaven els seus treballs Joaquim Mir, Rafel Benet, Durancamps i Gimeno.

A Olot se li oferí l'oportunitat de decorar un «club»: la societat recreativa Olot Club, juntament amb altres pintors que la freqüentaven. Aquesta seu es trobava situada sobre l'actual cafè Europa, a la plaça Major.

Fins a l'any 1929 va compaginar la pintura amb el seu treball quotidià d'imatgeria religiosa a l'Art Cristià d'Olot, però en aquest moment obtenia uns èxits tan considerables

que sospesà la possibilitat de deixar el treball del taller i viure només de la pintura. Tirà endavant i es consagrà com a professional, portant teles a Barcelona i recollint crítiques immillorables. Va conèixer un marxant de quadres de Santa Coloma de Farners, Pou, que s' enamorà de la seva manera de pintar i li oferí d'exposar a la seva localitat, amb un èxit notori.

La mort del mestre Celestí Devesa li obrí les portes de l'escola. Martí Casadevall seria el nou director, i a Solé Jorba se li va oferir la vacant de dibuix al natural. Per aquest motiu presentà un currículum manuscrit —que la seva família encara conserva— on minuciosament va desglossant el seu camí en el món de l'art. El tribunal deliberà a favor seu i obtingué la plaça. El nomenament va tenir ressò entre els seus amics, que li organitzaren un homenatge el dia 20 de juny del 36.

Entre el 36 i el 39 lluità contra el malson de la Guerra Civil. Pintava al seu estudi. És una època de retrats i de treball silencios. Cercava models.

Alumnes treballant a la classe de natural (dibuix de 1947).

Seguien, però, les tertúlies amb els amics, i amb el seu inseparable Pepito Serra i Pagès decidiren acabar l'angoixa dels anys de penúries i passar la frontera disfressats de pescadors. Els detingueren i van a parar a la garjola. Miracle —amic que compartí amb Solé Jorba les tertúlies al Cafè Europa i que era un home de molts contactes— es preocupà d'ell i va aconseguir portar-lo a un centre penitenciari a Cerdanyola del Vallès. Aquest centre, que tenia fama de benèvol, li permeté pintar al natural. Començà a fer vida normal, va tornar a engrescar-se i a pintar amb il·lusió.

Quan acabà la guerra va retornar a les antigues sales d'exposició. El primer lloc on tornà a portar els seus quadres van ser els locals de la Sala de Cultura de la Caixa d'Estalvis de Santa Coloma

L'any 1940 el van operar d'una llaga a l'estómac a la Clínica Platón de Barcelona. En aquest mateix any, a la Sala Parés, on tenia l'exposició, va conèixer Carme Legares i Gallifa, que més tard fou la seva esposa. Celebraren el matrimoni el 30 d'abril de 1941, a l'església de Les Fonts d'Olot. De casats passaven els estius a diferents pobles per així anar incrementant la temàtica de les seves composicions paisatgístiques.

El 1942 nasqué el seu fill Lluís i ell s'estrenà exposant a Bilbao, al Salón de Arte i al Salón Vilches.

L'any 1944 exposà a Madrid, al Salón Cano, i també prengué part a l'Exposició Nacional que s'hi celebrava. L'any 1946 havia assolit un prestigi considerable i se'l reconeixia com a pintor amb tot el que això representava, però la seva salut li jugà una mala passada: sentia que les forces li minvaven i pressentia que quelcom se'l menjava per dintre. Tenia

una tos persistent i preocupant. Es temia que fos tuberculosi, i efectivament aquest va ser el diagnòstic. Se li recomanà anar a un sanatori a Osona, al Montseny, al poblet de Brull. Hi ingressà pels volts de sant Joan del 47. Allà podia pintar i mantenir un ambient com de família. Encara treballava i feia exposicions a Barcelona i Olot. L'any 1948 el van operar d'una apendicitis. Per Nadal se li permeté anar a casa a viure les festes amb el seu fill Lluís. Encara li va fer el pessebre. El 25 d'agost del 49, a les onze del matí, morí al sanatori del Brull.

La seva obra

Com a deixeble d'Iu Pascual i seguidor de la pedagogia dels germans Vayreda, dominava el dibuix i els seus treballs traspuen l'escola de la qual havia rebut lliçons, però no se'l troba lligat als canons d'un mestratge concret, sinó que la seva personalitat es manifesta lliure de patrons ances-

Mercat al Firal d'Olot (oli de 1934).

Els seus olis, reiteradament exposats a Barcelona, van ser considerats pels crítics com un intent d'emancipació de l'escola olotina

Camp de fajol (oli de 1944).

trals. Es deia d'ell que era «únic i irrepetible» i que la seva paleta cercava colors propis i els oferia. Transmissor de sentiments i emocions com els nostres paisatgistes, evocava el que veia amb entusiasme en un espai de temps concret i mutant a la vegada.

L'agilitat i la visió fugaç del color l'empenyia a unes tonalitats harmòniques. A les crítiques de les seves exposicions a Barcelona s'apuntava que havia aconseguit superar la tècnica del seu mestre Iu Pascual i que havia encetat un camí vers l'impressionisme.

No obstant això no se'l tenia en compte com a pintor intel·lectual, però sí com a pintor capaç per expressar amb facilitat allò que percebia i vivenciava, i prou astut per resoldre qualsevol problema amb l'empenta dels grans mestres.

Cap dels seus quadres no queda sense consciència i racionalitat. Les seves pintures tenen un tast dels colors que utilitzava Galwey, considerat un vertader mestre del color. Acostava a les teles una gràcia i una

espontaneïtat que ens fa pensar en les «notes al natural». La dispersió de la llum i el sentit de la vida ens mostren un artista preocupat per la composició, per l'estètica i la bellesa.

La simplicitat notabilíssima del tema que cerca i del procediment

que empra, amb una pinzellada ampla i segura, fa que se'l vegi com un artista decidit i segur d'ell mateix.

Els seus paisatges són escollits, treballats amb llum de tardor i sol d'estiu, dies núvols i tardes xafogoses. Discret amb les tonalitats càlides, mantingué un contacte fidel amb el natural i amb la impressió que li propiciava el que escollia per pintar. Aquesta visió la barrejava amb el seu estat d'ànim i en sorgia l'obra. Naixia així una lírica pictòrica que deixava de banda els mitjos tons, els grisos i els blaus, i on dominaven els horitzons de forma particular.

La seva és una obra masculina i forta; paisatges esculpits a l'impuls d'una mística minuciosa i realista, la mateixa que pot aparellar-se a la dels grans pintors dels vuit-cents.

Solé Jorba se'ns presenta com un pintor al servei d'allò etern que ha deixat molt alt el nivell de l'escola olotina.

Concepció Batallé Mallarach és estudiant del món artístic olotí.

Paisatge (oli de 1942).

